

Безпосередній об'єкт адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС

Проаналізовано доктрину адміністративного права з метою визначення особливостей безпосереднього об'єкту адміністративного корупційного правопорушення. Визначено особливості основного, додаткового об'єкту та предмету адміністративного корупційного правопорушення.

Ключові слова: безпосередній об'єкт, корупційне правопорушення, працівник ОВС.

Проанализировано доктрину административного права с целью определения особенностей непосредственного объекта административного коррупционного правонарушения. Определены особенности основного, дополнительного объекта и предмета административного коррупционного правонарушения.

Ключевые слова: непосредственный объект, коррупционное правонарушение, работник ОВД.

Analyzed the doctrines of administrative law to determine the characteristics of the direct object of administrative corruption. The features of the core, additional object and subject of administrative corruption.

Key words: direct object, a corruption offense, police officers.

Постановка проблеми. Важливе значення має безпосередній об'єкт адміністративного корупційного правопорушення. На думку Р. І. Михайлова, безпосередній об'єкт адміністративного правопорушення – це конкретні суспільні відносини, на які посягає проступок. З конструкцій норм вбачається, що до безпосереднього об'єкта адміністративного делікту відносяться лише ті суспільні відносини, проти яких він безпосередньо спрямований. Саме з метою охорони безпосереднього об'єкта законодавець видає відповідні адміністративно-деліктні норми, встановлює склади адміністративних правопорушень, визначає вид і розмір стягнень [1].

Таким чином, з'ясування цього об'єкта складу адміністративного корупційного правопорушення дає можливість правильно визначити місце тієї чи іншої адміністративно-правової норми в системі Особливої частини КУпАП, а також встановити за якою нормою буде кваліфікуватися вчинене працівником ОВС діяння (дія або бездіяльність) і провести розмежування між суміжними проступками. Безпосередній об'єкт відображає також основний зміст того чи іншого адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС та його суспільну шкідливість.

Стан дослідження. Адміністративно-правову характеристику об'єкту адміністративного корупційного правопорушення розглядали у своїх працях такі відомі науковці, як С.Г. Братель, О.Ю. Дрозд, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, С.Ф. Константінов, О.В. Копан, В.Д. Сущенко, С.А. Шепетько, О.М. Юрченко та ін. У зв'язку з тим, що недавно були внесені до адміністративно-деліктного законодавства дана проблема потребує доопрацювання. Все вищезазначене обумовлює **мету** даної статті – визначити особливості безпосереднього об'єкту адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС.

Виклад основного матеріалу. Найбільш повну характеристику конкретного адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС дає

аналіз безпосереднього об'єкта. При цьому, під безпосереднім об'єктом адміністративного корупційного правопорушення прийнято розуміти ті суспільні відносини, поставлені під охорону закону, яким заподіюють шкоду правопорушенням, що підпадає під ознаки конкретного складу правопорушення. Зокрема безпосереднім об'єктом корупційних правопорушень є суспільні відносини в сфері нормального функціонування публічної адміністрації, проходження публічної (державної) служби та пов'язані з ними фінансові, майнові та ін. [2, с. 400].

Виходячи з цього загального визначення пропонуємо під безпосереднім об'єктом адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС розуміти ті конкретні суспільні відносини, поставлені під охорону закону, яким працівник ОВС заподіює шкоду під час проходження служби, що підпадає під ознаки конкретного складу корупційного правопорушення. Практика нормативного регулювання адміністративної відповідальності свідчить про тенденцію зменшення кола безпосередніх складів адміністративних корупційних правопорушень, адже у 2013 р. були виключені з редакції ст. ст. 172-2, 172-3 КУпАП.

Отже, безпосереднім об'єктом адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС є суспільні відносини, що виникають з приводу: 1) заборони отримання працівниками ОВС інших доходів, не пов'язаних зі здійсненням їх службових повноважень (ст. 172-4 КУпАП – порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності); 2) дотримання працівниками ОВС встановленого порядку одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП – порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви)); 3) порядку декларування доходів працівників ОВС (ст. 172-6 КУпАП – порушення вимог фінансового контролю); 4) публічного управління щодо порушення вимог щодо повідомлення про наявність конфлікту інтересів працівником ОВС (ст. 172-7 КУпАП – порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів); 5) публічного управління у сфері запобігання та протидії корупції щодо порядку використання інформації працівниками ОВС (ст. 172-8 КУпАП – незаконне використання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень); 6) публічного управління у сфері здійснення працівниками ОВС заходів щодо запобігання та протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП – невжиття заходів щодо протидії корупції).

Слід зазначити, що об'єкти адміністративних корупційних правопорушень також можна поділяти по-горизонталі, тому що деякі з них можуть заподіювати шкоду не одному, а кільком об'єктам. У такому випадку, один із об'єктів визначається головним, інші – додатковими.

Головним безпосереднім об'єктом виступають ті суспільні відносини, які законодавець поставив під адміністративно-правову охорону, насамперед, і які більше, ніж інші об'єкти, визначають характер шкідливого проступку [3, с. 85]. Додатковий безпосередній об'єкт в доктрині адміністративного права поділяють на два види: додатковий обов'язковий об'єкт та додатковий факультативний об'єкт. Додатковий обов'язковий об'єкт – це такий об'єкт, який у складі адміністративного корупційного правопорушення є завжди, а тому його виявлення є необхідною умовою для правильної кваліфікації діяння працівника ОВС.

Ми погоджуємося із думкою К. В. Шкарупи, що правильне визначення основного та додаткового об'єктів має першочергове значення для кваліфікації. Наявність у тому чи іншому складі правопорушення додаткового об'єкта свідчить про підвищену суспільну

шкідливість цього правопорушення, що враховується певною мірою законодавцем, а тому недоцільно кваліфікувати дії винної особи за сукупністю основного складу даного проступку та складу проступку, в якому такий об'єкт є основним. Додатковий об'єкт має значення також для встановлення тяжкості наслідків правопорушення, що часто використовується законодавцем для виділення кваліфікованих складів [4, с. 84].

Відразу зауважимо, що за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП), порушуються два об'єкти – суспільні відносини з приводу заборони отримання працівниками ОВС інших доходів, не пов'язаних зі здійсненням їх службових повноважень (основний безпосередній об'єкт) та суспільні відносини у сфері підприємницької, господарської та іншої оплачуваної діяльності (додатковий обов'язковий об'єкт). Крім того, у випадку порушення працівником ОВС встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП), також можуть порушуватися два об'єкти – суспільні відносини з приводу дотримання працівниками ОВС встановленого порядку одержання дарунка (пожертви) (основний безпосередній об'єкт) та суспільні відносини у сфері оподаткування отриманого у дарунок майна (додатковий факультативний об'єкт).

У свою чергу, за порушення вимоги фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП), працівник ОВС посягає також на два об'єкти – суспільні відносини у сфері порядку декларування доходів працівників ОВС (основний безпосередній об'єкт) та на суспільні відносини у сфері банківської діяльності щодо порядку відкриття валютного рахунку (додатковий обов'язковий об'єкт). Також у випадку незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП), працівник ОВС посягає на два об'єкти – суспільні відносини щодо публічного управління у сфері запобігання та протидії корупції і порядку використання інформації працівниками ОВС (основний безпосередній об'єкт) та на суспільні відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації (додатковий обов'язковий об'єкт).

Потерпілий від адміністративного корупційного правопорушення – це факультативна ознака об'єкта даного проступку. Для гарантії відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним корупційним правопорушенням, вчиненого працівником ОВС, слід вирішити питання про те, хто є потерпілою особою згідно з нормами адміністративно-деліктного законодавства. Так, відповідно до ст. 269 КУпАП, потерпілою є особа, якій адміністративним проступком заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду. Проте стаття не дає точної відповіді на питання про те, чи можна вважати потерпілою особою і юридичну особу, якій було заподіяно майнову шкоду внаслідок вчинення працівником ОВС корупційного адміністративного правопорушення? Дуже важливо, що б це питання було вирішене як на теоретичному, так і на законодавчому рівні, оскільки працівник ОВС в результаті вчинення адміністративного корупційного правопорушення, наприклад, як порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП) може спричинити майнову шкоду організаціям, установам і підприємствам.

Потерпілим в адміністративно-правовому розумінні є не лише фізична особа, але і будь-який інший учасник суспільних відносин, якому в результаті вчинення працівником ОВС адміністративного корупційного правопорушення заподіюється шкода чи створюється загроза заподіяння такої шкоди. Саме тому потерпілим від адміністративних корупційних правопорушень, вчинених працівниками ОВС є як будь-яка фізична

особа, стосовно якої вчинявся проступок, так і апарат управління, якому підпорядкована службова особа, яка вчинила той чи інший корупційний делікт.

Крім того, постанова в справах про адміністративні корупційні правопорушення, вчинені працівниками ОВС повинна містити достатньо повну інформацію про потерпілу особу. Вона повинна бути зрозумілою і переконливою за змістом. Обґрунтованість відшкодування майнової шкоди повинного аргументуватися всебічним і об'єктивним дослідженням обставин справи, правильним застосуванням матеріальних і процесуально правових норм.

В рамках розгляду питання про об'єкт адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС, виникає необхідність у більш детальній характеристиці предмету такого правопорушення. Зокрема, предметом адміністративного правопорушення прийнято вважати речі, предмети матеріального світу, гроші, цінні папери, з приводу яких виникають ті чи інші суспільні відносини [3, с. 85]. Крім того, предмет адміністративних правопорушень можна визначити як: 1) речі з певними властивостями, впливаючи на які, особа посягає як на об'єкт правової охорони — охоронювані законом суспільні відносини; 2) важливий елемент, який має значення для з'ясування механізму можливого заподіяння шкоди суспільним відносинам, що перебувають під охороною адміністративного права, а також одним із вирішальних чинників як при кваліфікації правопорушення, так і при розмежуванні таких посягань [5, с. 204].

Отже, під предметом адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС можна розуміти матеріальну субстанцію, покладену в основу правовідносин, охоронюваних санкціями адміністративно-деліктних норм від корупційних посягань працівника ОВС.

Слід зазначити, що предметом адміністративного корупційного правопорушення, вчиненого працівником ОВС є: 1) за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП) — дохід від забороненої діяльності (загальна сума доходу від усіх видів забороненої діяльності, отриманого в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній морській економічній зоні, так і за їх межами) чи винагорода від роботи за сумісництвом (будь-яка одноразова, періодична або щомісячна матеріальна (грошова чи натуральна) виплата); 2) за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП) — дарунок (пожертва) одержаний від юридичних або фізичних осіб: а) за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами; б) якщо особа, яка дарує (здійснює) дарунок (пожертву), перебуває в підпорядкуванні такої особи. Також дарунок (пожертва), який відповідає загально визначеним уявленням про гостинність, якщо вартість такого дарунку (пожертви) перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка (пожертви), одноразово, а сукупна вартість таких дарунків (пожертв), отриманих з одного джерела протягом року, — одну мінімальну заробітну плату, встановлену на 1 січня поточного року. При цьому, обмеження щодо вартості дарунків (пожертв) не поширюється на дарунки (пожертви), які: а) даруються (здійснюються) близькими особами; б) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси; 3) за порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП) — декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, передбачена Законом

України “Про засади запобігання і протидії корупції”, яку має подавати працівник ОВС та валютний рахунок в установі банку-нерезидента; 4) за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв’язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП) — інформація, яка стала відома працівнику ОВС у зв’язку з виконанням ним службових повноважень. Відповідно до ст. 1 Закону України “Про інформацію” [6], інформація — це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Висновки. Таким чином, адміністративні корупційні правопорушення, вчинені працівниками ОВС мають, окрім основного безпосереднього об’єкта, на такі додаткові обов’язкові об’єкти, як суспільні у сфері банківської, підприємницької, господарської та іншої оплачуваної діяльності, створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, та додатковий факультативний об’єкт: суспільні відносини у сфері оподаткування отриманого у дарунок майна.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Михайлов Р. І. Характеристика складу адміністративних деліктів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху [Електронний ресурс] / Р. І. Михайлов. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_pravo/2010_3/files/LA31_36.pdf.
2. Курс адміністративного права України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко [та ін.]. — 2-ге вид., перероб. і допов. — К. : К. : Юрінком Інтер, 2013. — 872 с.
3. Адміністративне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. — К.: Істина, 2007. — 216 с.
4. Шкарупа К. В. Адміністративна відповідальність за невиконання законних вимог державного виконавця : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Костянтин Вікторович Шкарупа. — Ірпінь, 2010. — 230 с.
5. Олійник В. І. Об’єкт адміністративних правопорушень в галузі рослинного світу / В. І. Олійник // Порівняльно-аналітичне право. — 2013. — № 4. — С. 202–204.
6. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.

